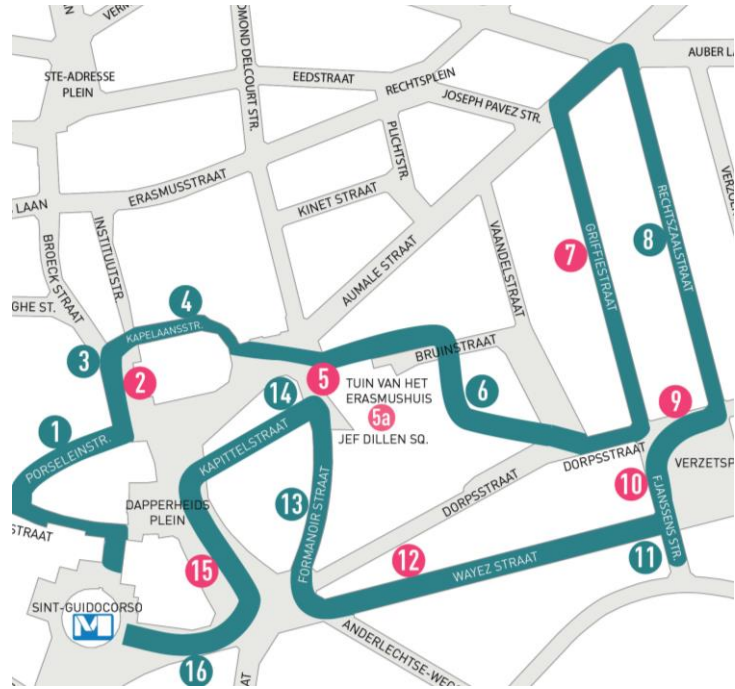

ANDERLECHT Wandeling 2: Terug naar Anderlecht! Halte 12

WAYEZSTRAAT

Dossier voor de leraar

De Wayezstraat werd in 1877 aangelegd om Kuregem, dat toen in volle expansie was, te verbinden met het oude centrum van Anderlecht, naast de Dorpsstraat die te smal was geworden. Al meteen werd dit de drukste handelsstraat van de wijk, en ze heeft die roeping altijd behouden.

Inhoud

- Antwoorden op de vragen voor de leerlingen (in het blauw).
- Bijkomende uitleg die u aan de leerlingen kan geven (in blauwe kaders). Uiteraard bent u vrij om de informatie eruit te pikken die u het meest relevant lijkt voor de leerlingen. Het belangrijkste is dat de leerlingen hun omgeving leren observeren.

Praktisch

- Materiaal: schrijfgierief, kleurpotloden of stiften.
- De leerlingen werken in groepjes, max. 4 leerlingen per groep.
- Metro: lijn 5 – halte Sint-Guido
- Op www.mivb.be kunt u uw reisweg berekenen.

Over hetzelfde thema

- Halte 7: Griffiestraat
- Haltes 9 en 10: Vrederegerecht en Verzetsplein

Meer lesmateriaal:

<https://www.erfgoedklassen.brussels/lesmateriaal/anderlecht-a-la-carte/>

Situering

In de loop van de 19de eeuw kwam in Brussel een stedenbouwkundige expansie op gang door een sterke demografische groei.

Deze ontwikkeling verliep in Anderlecht aanvankelijk asymmetrisch. Vanaf de jaren 1850 bloeide de wijk Kuregem op met investeringen door rijke industriëlen, nieuwe burgerijwoningen en prestigieuze openbare gebouwen. In het landelijke, historische dorpscentrum bleef voorlopig alles bij het oude.

De aanleg van de Wayezstraat kadert in een poging om dit isolement te doorbreken. Het dorp kreeg een snellere verbinding met Kuregem en werd zo mee op de trein van de vooruitgang gehesen.

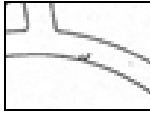
A. IN DE KLAS

Deze oefening maakt u best op voorhand in de klas met uw leerlingen.

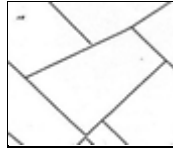
1. Wat staat er op dit plan?

Bekijk het plan van 1876, op p. 4 in uw versie, op p. 3 voor de leerlingen, en beantwoord volgende vragen:

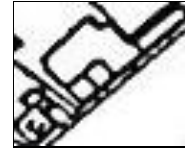
- a. Vul de legende aan en kies uit volgende woorden: *weg* – *huizen* – *percelen* (= stukken bouwgrond of landbouwgrond)

= ...weg...

= ...percelen...

= ...huizen...

- b. Wat kunnen we begrijpen uit de uitvergroting (= de blauwe cirkel op het plan)?
- Sommige wegen lopen door percelen.
 - Sommige straten lopen over elkaar.
- c. Wat betekent dat volgens jullie?
- Dat er nieuwe straten toegevoegd werden.
 - Dat de percelen vergroot werden.
- d. Bekijk onderstaande tekeningen. Welke tekening toont de wijk vóór de aanleg van nieuwe straten?
Tekening nr.:1..... .

- e. Kleur de huizen rood op het gekozen plan.

Besluit

Het plan op p. 4 (p. 3 leerlingen) dateert uit 1876 en stelt de wijk rond de Wayezstraat voor.

Het gaat om een **plan van aanleg**, dat wil zeggen, een kaart waarop geplande transformaties aangeduid staan.

In een eerste stap tekenen de urbanisten de nieuwe straten boven op de bestaande percelen. Daarom is zo'n plan vaak moeilijk leesbaar. We zien dus de bestaande én de geplande situatie op één enkele kaart. De nieuwe straten in deze wijk werden getekend dwars door velden, in een deel van het dorp dat toen nog zo goed als platteland was: langs de twee bestaande wegen staan slechts enkele huizen.

In een volgende stap worden oude straten recht getrokken en verbreed en sommige wegen of stukken van wegen verdwijnen, terwijl er nieuwe bijkomen. Percelen worden anders ingedeeld om nieuwe bebouwing toe te laten.

2. Maak je eigen herkenningstekens!

Op de huidige kaart:

- Kleur de Bergense steenweg en de Rauterstraat **groen**.
- Kleur de Dorpsstraat en de Bronsstraat **geel**.
- Kleur de Wayezstraat en het Verzetsplein **blauw**.

Op het plan van 1876:

- Zoek de Bergense steenweg en de Rauterstraat en kleur ze **groen**.
- Zoek de Wayezstraat en het Verzetsplein en kleur ze **blauw**.

3. Vergelijk het plan van 1876 met de huidige kaart.

- De gele weg op het plan van 1876 komt overeen met de Dorpsstraat. Wat stel je vast?
 - De Dorpsstraat vandaag is langer.
 - De Dorpsstraat vandaag is korter.
- Vergelijk de Wayezstraat met de vroegere Dorpsstraat (op het plan van 1876).
 - De Wayezstraat is directer dan de Dorpsstraat.
 - De Dorpsstraat is bochtiger dan de Wayezstraat.
- Op het plan van 1876, worden de Wayezstraat en het Verzetsplein doorkruist door de Dorpsstraat. Wat betekent dat?
 - Dat men de Dorpsstraat boven op het Verzetsplein heeft getekend.
 - Dat men het Verzetsplein boven op de Dorpsstraat heeft getekend.
- Op het plan van 1876 zien we nog straten in aanbouw. Welke?
 - Blijdschapsstraat
 - Bronsstraat
 - Douverstraat
 - Romeinse Villadreef
 - Victor Rauterstraat

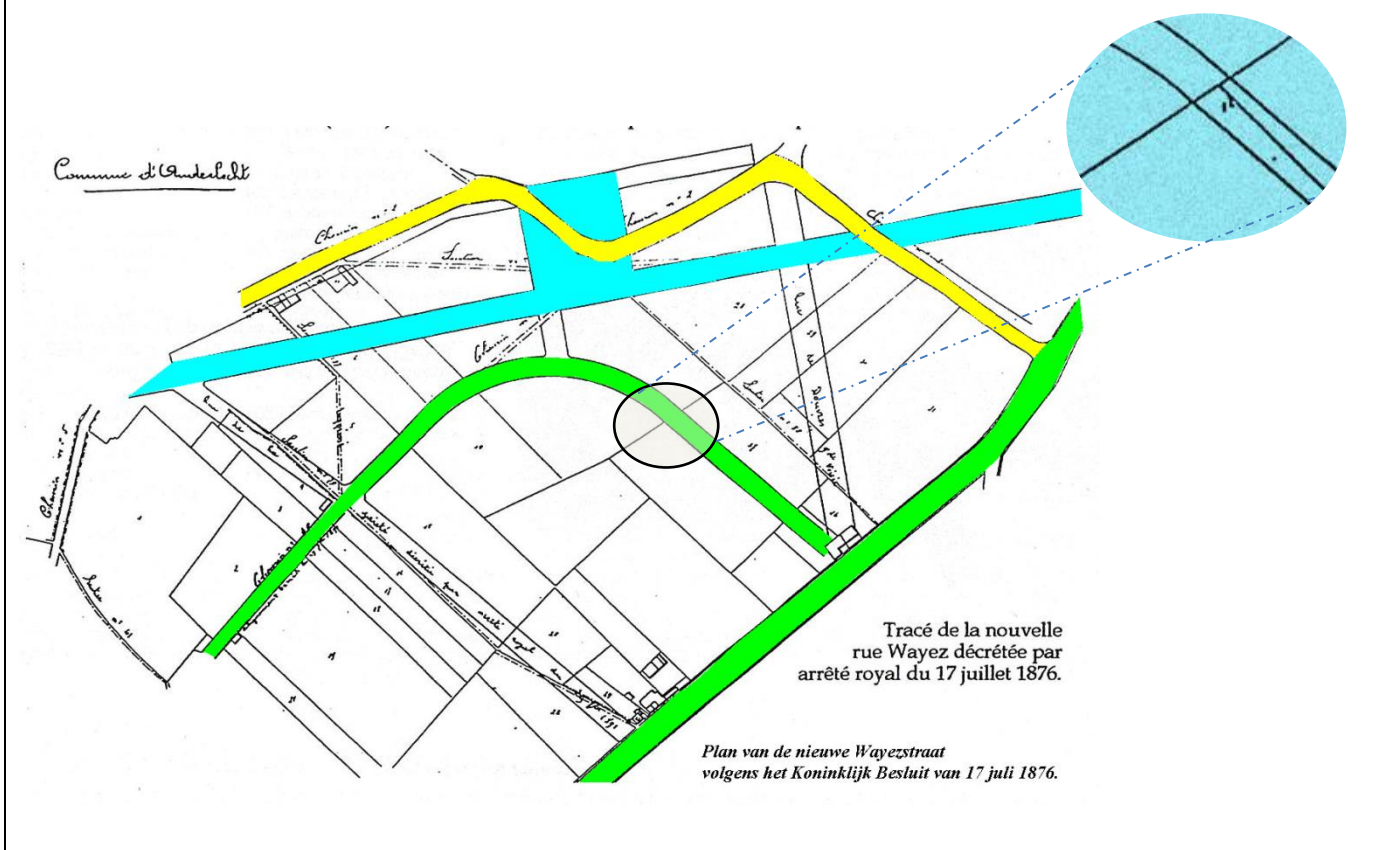
Besluit

De Wayezstraat werd aangelegd bij koninklijk besluit aan het einde van de 19de eeuw om het oude dorp van Anderlecht te verbinden met de toen industriële bloeiwijk Kuregem. Ze maakte deel uit van een wijk die zich toen ontwikkelde en verving de Dorpsstraat. Deze oude straat, die veel bochtiger en dus een stuk minder direct was, verbond Brussel met Anderlecht. Haar naam verraadt haar functie: naar het dorp leiden. Van die Dorpsstraat schieten vandaag nog twee kleine delen over: een westelijke deel, dat nog steeds de oorspronkelijke naam draagt, en een oostelijk deel, vandaag Bronsstraat.

De Romeinse Villadreef staat op geen enkele kaart en verschijnt pas midden 20ste eeuw.

Plan van 1876

Huidige kaart

B. OP STRAAT

OEFENING 1: KENMERKEN

Begin de wandeling in de Wayezstraat, ter hoogte van het Dapperheidsplein.
Observeer de Wayezstraat en vul aan of doorstreep.

Inrichting	Bebouwing
<ul style="list-style-type: none">▪ Parking? <u>JA</u> / NEE▪ Tram? <u>JA</u> / NEE▪ Hoeveel mensen kunnen naast elkaar op het voetpad lopen?<u>4</u>.....▪ Aanwezigheid van: banken / bloembakken / bomen / vuilbakken	<ul style="list-style-type: none">▪ Rijhuizen (gebouwen aan elkaar vast) / Alleenstaand (gebouwen los van elkaar)▪ Gebouwen langs het voetpad / op afstand van het voetpad

OEFENING 2: HET VERKEER

- Bekijk deze oude postkaart van de Wayezstraat. Ze dateert vermoedelijk van na de Eerste Wereldoorlog.
 - ❖ Welke vervoersmiddelen zijn zichtbaar op de postkaart?
 de kar de tram de auto
 - ❖ Welk vervoersmiddel is vandaag vooral aanwezig? ...De auto...

OEFENING 3: FUNCTIE

- Deze straat dient **vooral** om te ... (kruis **één** keuze aan):
 - wandelen
 - winkelen
 - wonen
- Deze straat is dus een:
 - winkelstraat
 - industriezone
 - woonwijk
- Welke soort winkels vind je hier? Stap van nr. 187 tot nr. 145 en trek in onderstaande tabel een streepje voor elke winkel die je passeert. Turven doe je zo:

- voedingswinkels:	- kledingwinkels:
- horeca:	- schoenenwinkels:
- apothekers:	- juweliers:
- interimbureaus:	- optiekers:
- parfumerie:	- electro:
- uitverkoop:	- andere:

- Waaraan herken je een winkelstraat? Kruis de juiste antwoorden aan. Dit herken je aan...

☐ de voortuintjes	☒ de uithangborden	☐ de decoratieve brievenbussen
☒ de lichtreclames	☐ de garagepoorten	☒ de teruggetrokken ingangen (weg van het voetpad)
☐ de gordijnen voor het raam	☒ de uitstalramen op het gelijkvloers	☒ de vele verschillende en levendige kleuren

- Is de Wayezstraat al lang een winkelstraat? [JA](#) / NEEN

- Bekijk opnieuw de postkaart van na de Eerste Wereldoorlog op de vorige pagina. Waaraan kan je zien dat het toen ook al een winkelstraat was?

☒ aan de uitstalramen	☒ aan de zonneschermen
☐ aan de bloembakken	☐ aan de vlaggen

- Omcirkel** die elementen op de postkaart (vorige pagina).

6. Afspraak tegenover nr. 108. Vergelijk het gebouw vóór je met de oude buurtslagerij op deze foto.

Hoeveel deuren waren er **vroeger**? ...2...

- Waar leidden ze naar? ...[Naar de winkel en naar de verdiepingen...](#)
- Waar bevonden ze zich?
 - langs de straat (naast het voetpad)
 - teruggetrokken van de straat (weg van het voetpad)
- Ging het uitstalraam tot op de grond? JA/[NEEN](#)

Hoeveel deuren zijn er **vandaag**? ...2...

- Waar leiden ze naar? ...[Naar de winkel en naar de verdiepingen...](#)
- Waar bevinden ze zich?
 - langs de straat (naast het voetpad)
 - teruggetrokken van de straat (weg van het voetpad)
- Gaat het uitstalraam tot op de grond? [JA](#)/NEEN

Teken op de actuele foto van huis nr. 108 de deur(en) en het uitstalraam zoals ze vroeger **waarschijnlijk** waren.

Besluit

...Hoe de aanleg van een straat bijdraagt tot haar populariteit. Enkele recente studies tonen aan dat de aanwezigheid van een tram helpt om wijken te "ontsluiten". De Wayezstraat is daarvan het levende bewijs *avant la lettre*. De straat had al vroeg een tram. De tram bevestigde de straat in haar functie als verbindingsweg tussen Anderlecht "dorp" en Kuregem, maar moedigde ook de uitbouw van allerlei winkels aan. Begin 20ste eeuw was de straat al een levendige aantrekkingspool.

Winkels waren vroeger herkenbaar door zonneschermen en uitstalramen die niet tot de grond gingen. Als we naar omhoog kijken, zien we dat de verdiepingen van de huizen weinig of niet gewijzigd werden. Het gelijkvloers daarentegen onderging de ene transformatie na de andere. Brede metalen lateien of structuren in gewapend beton zorgden ervoor dat het handelsgelijkvloers volledig geopend kon worden. Brede en hoge glaspartijen (technisch gezien nog onmogelijk op het einde van de 19de eeuw) vervingen de bescheiden uitstalramen van vroeger. In dit geval zijn de verdiepingen nog apart toegankelijk, maar meestal (in de Nieuwstraat bijvoorbeeld) werd de toegang tot de woongedeeltes opgeofferd voor meer etalageruimte. Deze verdiepingen worden dan gedegradeerd tot opslagruimtes voor de winkel, of staan gewoonweg leeg.

De tijd en de mode wijzigen snel, en daaraan zijn handelszaken als geen ander onderhevig. Kom je hier terug na enkele maanden, dan besef je dat er alweer een en ander veranderd is, maar de functies van de straat blijven wel steeds dezelfde: winkelen en verbinden!

COLOFON

Redactie en iconografische opzoekingen

Catherine Balau, Céline Debatty, Annabelle Nuyttens, Isabelle Ledoux, Karen Van den Bossche, Hans Vandecandelaere, Erfgoedklassen & Burgerschap, Paleis van Keizer Karel vzw.

Herlezing

Isabelle de Pange, Association pour l'Etude du Bâti (APEB)

Begeleidingscomité

Anne-Sophie Walazyc, Directie Monumenten en Landschappen
Pascale Ingelaere, Kabinet van Minister-President Rudi Vervoort

Coördinatie

Elisabeth Gybels, Erfgoedklassen & Burgerschap, Paleis van Keizer Karel vzw.

Grafische vormgeving

Erfgoedklassen & Burgerschap

© Verantwoordelijke uitgever

Stéphane Demeter, Paleis van Keizer Karel vzw.

Bibliografie:

- de Pange I., Resselier M., *Anderlecht à la Carte*, Brussels Hoofdstedelijk Gewest, Directie Monumenten en Landschappen, Brussel, 2009.
- Schoonbroodt B., *Anderlecht*, Guides des communes de la région Bruxelloise, CFC-Editions, Brussel, 1998, p. 26-27.

Datum:

Januari 2015

